

Aphorif. 45.

uocauere neque sinus illos, neque tubera, uerum uasa ex utero in secundinam pertinentia. Ea enim Hippocrates tum aliis, tum maxime in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur, appellationem hinc fortassis sumens, quod haec uasa ab illis uteri sinibus, quae primum acetabula uocari inuimus, porrigantur. Atque hinc liquet, unde tot in Naturae operum descriptione exurgant contrariae prorsus autorum sententiae, quod scilicet Galeno dissectionis studiosorum facile praecipuo nimium in humani corporis fabricae cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si id tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri amplitudine tubercula illa quae subflaua & dimidiatae pisae simillima esse diximus, in dagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neque asinae uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quouis etiam pacto uterum aperias) promptius occurret. Insuper in muliere quae non ita pridem concepit, incassum sinus illos quos coxendicis acetabulo conferebam, inquires: quod non solum hinc conijcio, quia non praegnantem mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt, sed & quod refectione id in muliere fuisse a marito interfecta didicerim, cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentium series nihil a canini & suilli uteri forma discrepat, quam in foetis canibus illis indies conspice re licet. Porro quum in mulieribus ab utero in secundinam uasa pertingere cernamus, illud acetabuli nomen illis propter Hippocratem ascribi poterit, quod ultimò recensebam, quum uasa quaedam ab utero in secundinam pertinentia, acetabuli nomine quibusdam comprehensa attasterar. At iam opportunum erit secundinae & reliquorum foetus inuolucrorum naturam, & foetus formationem sermone quoad licebit uerissimè pertractare, & dein mamillarum quoque historiam hoc libro persequi.

DE INVOLUCRIS FOETVM IN VTERO regentibus. Caput XVII.

FOETVS inuolucra utcumque quatuor tabellis trigesima figura exprimere conati sumus.

Quae in translatione de foetuum formatione in controuersiam uenerunt, re solent.

QVVM praesente libro etiam organa generationi subministrantia propter sedis uiciniam describere propoluerimus, conduxerit hic quoque de foetu, & potissimum de ipsum inuoluentibus tunicis, quaedam subijcere. Quamdoquidem diffusum de foetus formatione sermonem instituere, prolixius esset nego cij, & ut uerum fatear, hic mihi aliorum autoritatibus duntaxat insistendum esset, & tandem uix mihi ipsi probabilia, non absque frequentibus controuersijs, adducere. Nam & si quaedam ex foetuum & praegnantium uterorum dissectione didicerim, & in scholis nonnulla demonstrare soleam, id tantummodo ex brutis, neque id ea qua oporteret diligentia habeo. praegnantem namque mulierem mihi ad dissectionem paucissimè haecenus obtrigere. Quum itaque adhuc permulta ex frequenti ac sedula sectione me adepturum non diffidam, modò in dissertationum Oceanum me haudquaquam conijciam, praeter cetera disputaturus, num muliebre semen ad generationem aliquid praestet, mulieres etenim semen perinde ac uiros habere, muliebrum organorum fabrica superius edocuit. Dein num semen effectiuum simul & materiale principium foetui offerat, an tantum effectiuum. Rursus si semen effectiuum principij tantum autor sit, quorsum id euanescat: & si materiale etiam principium sit, quas partes efformet, num scilicet eas quas solidas semper spermaticasque nuncupamus. Item quid primò generetur, omnia ne simul, an iecur, cor, & cerebrum prius simulque: an cor prius, aut iecur prius, & quo nam tempore singula in foetuum formatione fiant: praeter eius generis quaestionum quamplurimas, uix paginis aliquot enumerandas, in quibus omnibus fere Galenum ab Aristotele medici iuxta ac philosophi dissentire arbitrantur, hi quidè Aristotelis placita, illi uerò Galeni mordicus defendentes: sed per louè omnes sectione postposita, friuolis quibusdam rationibus, & autoritatū congerie duntaxat innixi. Quum interim sectio hic pleraque luculentissime ostendat, quam si ita in mulieribus atque in brutis aggressus fuisset, & in has disceptationes me quoque iniiciens (uti aliquando quum quid ex actius reperero, facturus sum) aliquot chartas absumerem, & ostenderem pariter quam bellè Galenus qui alios de sectionis negligētia increpat, sibi passim consentiat: & quam futiles rationes & a ueritate prorsus alienas in Aristotelem nimis profecto sophisticè contextit, autumans neminem post illum sectiones aggressurum, suasque imposturas deprehensurum. Quanquam Aristotelis sententiam undique ueram esse, non annum, nihilominus tamen medicos expendere

dere uelū diligentius Galeni nimium omnibus concessum placitum, quo praeter simplicem carnem pinguedinemque corporis nostri, omnia semine constare docet: ossa uidelicet, cartilagine, membranas, ligamenta, uenas, arterias, neruos, tendines, musculorum fibras, cerebrum, & si quid aliud in corpore praeter pinguedinem & carnem habeatur. Hoc enim ubi sedulo medici affectu omni remoro indagauerint, uiderintque, dein qui Galenus ad secundum foetus inuolucrum constitutionem, in alium locum suppressendus est, & ut mihi a principio institutum fuit, foetum inuoluentes tunicae ueniunt pertractandae, quas num rite Galenus & in libris de Partium usu, & libris de Semine & foetus formatione descripserit, aut uiderit etiam, ipse tecum ubi eas tute in homine, aut suae, canē ue obseruaueris, expendito. Quum enim Galenus canis & suis inuolucra hominis respondere docuerit, tantisper dum mulier sese offerat, in canem effeta aut suae foetuum inuolucra non ostanter inuestigare erit operae precium, ut dein haec mea Galeni locis conferens animaduertas, num uel canis inuolucra is rectè descripserit: ut etiam tunc perspectum habeas, quousque ueram humani foetus fabricam Galenus recensere potuerit. ¹Primum itaque foetus inuolucrum, quod & extimū mihi nominabitur, foetum uniuersum non eo modo obuoluit, quo nucleum a suo putamine obduci integri que cernimus, aut quo reliqua duo inuolucra foetum ambire mox audies, imò foetum duntaxat circulorum uasa contingitū modo cingit. Haudquaquam enim superiorem, uti neque etiam inferiorem foetus partem contingit, sed tantum ita se habet, ac si quis a mucronata pectoris ossis cartilagine ad elatissimam usque ilium ossium sedem fascia impensè laxa cingeretur. Inuolucrum enim huius latitudo ex foetus proportionem tanta duntaxat est, quanta longitudo a foetus ilium ossium elatissima sede ad mucronatam usque cartilaginem pertingeret: aut ut expressius dicam, inuolucrum latitudo non multum excedit cubiti cum extrema manu longitudinem: tantum abest, ut inuolucrum id foetum uelicae alicuius, aut ipsius uteri modo amplexaretur. Porro inuolucrum plitudo tanta est, quanta summa interioris uteri superficiei extensio, inuolucrum enim hoc externa superficie utero undique contiguum est, & adnascitur quoque. Dein exactè consistit ad foetus mediam regionem, si modò mihi foetum ita iacentem subaudis, quemadmodum conuolutus implexusque in utero (aliter ac uulgus per uasum habet) secantibus occurrit. Porro ipsius crassities nequaquam membranae modo tenuis est, sed quum foetus ab utero paulo post resoluendus est, uteri inuolucrorum crassitiam longè superat, & pollicis etiam crassitiam facile aequat. Deinde substantia non constituitur membranae, uerum peculiari, & cui in uniuerso corpore alteram non reperias similem, nisi fortassis illam fungosae penis, aut propinquius adhuc ²lienis substantiae assimilare uelles. Est enim huius inuolucrum substantia, lienis quasi modo nigricans, friabilis, fungosa, & frequentissima uasorum serie implicita. Quippe omnes uenae & item arteriae ab utero foetum petentes, in hoc inuolucrum duntaxat pertingunt, neque undique in foetus ambitu in aliquod uniuersum foetum inuoluens inuolucrum finiunt, sed in hoc duntaxat quod iam describere (utinam tam feliciter, atque praesens in sectione ostendere possem) conor. Vasa itaque uterum implicantia suis osculis in hoc inuolucrum, quod lato crassoque circulo non inopportune contuleris, pertingunt aperiunturque, & ex singulis uasorum oris noua procreantur uasa tot numero, quot uasorum ora inuolucrum id contingunt, atque a uenarum quidem oris uenae procreantur, ab arteriarum autem arteriae: quae per huius inuolucrum substantiam uariè admodum implicatae, tandem inuicem colliguntur, uenae quidem in uenas, arteriae autem in arterias, & tantisper grandiores rami ita collecti in maiores adhuc coeunt, donec omnes uenae in duos colligantur uenarum caudices, & arteriae item in duos arteriarum caudices: qui ut uenarum caudices duo inuolucra, quae uniuersum foetum ambire mox dicam, penetrantes in umbilicum pertingunt, sanguinem & uitalem spiritum foetui in eum prorsus modum deducentes, quo reliquae corporis uenae & arteriae ipsas quas perreptant partibus suam quam continent materiam digerunt. Hoc itaque extimū foetus inuolucrum aliud nihil est, quam plexus quidam & textum, in quod uasa uteri pertingunt implicanturque, ob hoc potissimum, ne totidem uasa foetum subiret, quot ab utero in inuolucrum hoc pertingunt, sed ut huius inuolucrum beneficio collecta in pauca redigerentur uasa: quae per foetus umbilicum ducta, unica tantum sede eademque tuta foetum perforant. Exterior igitur praesentis inuolucrum superficies uniuersa uteri internae superficiei adnascitur, proximaque est: interior autem ipsius superficiei adhuc pertinacius obnascitur secundo foetus inuolucrum, quod iam aggrediar: simulatque indicauero per me licere, ut huic extimo inuolucro ex tuo arbitratu nomen imponas, memor Galenum reliquosque dissectionis professores extimū inuolucrum ³periplo, uti & Latinos secundas, seu secundinam, alij et loculos appellare. & quum forte idem cum Galeno illi nomen impones, expende an is id rite descripserit: quod tum feceris

Lib. 2. de Semine.

In lib. de Foetus for.

Primiti ac extimū foetus inuolucrum.

z oppor.